

פטרון
מערכת דעהנתנדב לע"נ הרה"ח
אב"ד משה ע"ה
חו' האה"ח מרת
פערל ב"ד טובי ע"המתוך
משנתו
של כ"ק
מרן
רבינו
שליט"א

דעה

דע את אלקי אבד ועבדה

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מה בין 'נביא' ממש לבין הצדיקים הראים בעיניהם מסוף העולם ועד סופו? | מי הוא זה שזוכה להסתכל באספקלריא המאירה? | במה זכה משה רבינו למדרגה היותר געלה בנבואה? | באיזה דבר נמדדת מעלת הנביא כלפי חבריו? | נביא שקר הוא מעין נביא אומות העולם

..... נְבִיא מְקַרְבַּךְ מֵאַחֶיךָ כְּמִנֵּי יָקִים לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ:

מעלת הנבואה בישראל - הסתעפות והמשכה מנביאתו של משה רבינו

זו הוכחה גמורה כי הוא הדבר אשר לא דיברו ה', וכמבואר בכתוב הנזכר 'אשר ידבר הנביא בשם ה' ולא יהיה הדבר ולא יבוא, הוא הדבר אשר לא דיברו ה', בזון דיברו הנביא, וכן פסק הרמב"ם להדיא (פ"י מהלכות יסודי התורה ה"א) כי 'אפילו נפל דבר קטן, בידוע שהוא נביא שקר'.

שונה הדבר לחלוטין אצל הצדיק המדבר ברוח קדשו, כי גם אם לא נתקיים הדבר כפי שאמר מתחילה, ואפילו אם לא היוו דבריו לגמרי אל המציאות, הדבר פשוט וברור שאין הוא נעשה מופרך מחמת כן, ולא יגרע מערכו וקדושתו מאומה. ומעתה, צריך הדבר גדר יסודי להבדיל ולהפריש מה בין זו לזו, בין נבואה לרוח הקודש של הצדיקים.

מהות הנבואה: פנייה ישירה מן השמים להגיד עתידות

ונאמר בזה, כי יסוד גדר הנבואה הוא: שהש"ת פונה כביכול אל האיש להגיד לו את הנבואה הזאת ואת העתיד להיות ולהתקיים, אם במטרה שהוא יחזור ויגיד את דבר ה' למי שנשתלח אליו, או גם בלאו הכי, רק כענין שכתוב (עמוס ג, ז) 'כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גילה סודו אל עבדיו הנביאים'. אך בכל אופן, מהות הנבואה היא, שישנה פנייה ישירה מן השמים אל הנביא למסור אליו את העתיד לבוא בזמן הבא. וזהו כלליות מדרגת 'נבואה'.

מאידך גיסא, מה שהצדיק יודע ורואה עתידות אין זה בגדר נבואה כלל, שכן לא נפנו אליו מלמעלה לגלות לו עתידות אלו, אלא שהוא מצד עצמו, מכח חושים וכוחות רוחניים שלו, יכול לראות ולהרגיש דברים העתידים להיות באופן חוץ מדרכי הטבע.

צדיקים משיגים עתידות מכח טבעם הרוחני

ביאור הדבר, כי מכח זה שהפריד הצדיק את עצמו מן גופו החומרי והגשמי, והשלים את עצמו להיות איש רוחני, מתוך כך עלה ונתקדש עד שכל החושים שלו נעשו רוחניים ונאצלים ביותר, ושוב אינם מוגדרים ומצומצמים

דברי נבואה צריכים להתקיים במילואם - בניגוד לגילויי רוח הקודש

איבא, כי אכן מצינו חילוק ברור להלכה למעשה בין נבואה ממש לבין רוח הקודש ששרתה אצל הצדיקים. שכן לגבי נבואה מפורש כאן בפרשתנו כי בהכרח שיתקיימו דברי הנביא במילואם כמות שהם, ולא יפול מהם דבר ארצה, ולולא כן, הרי

בגדרי הטבע ובמחיצות החומר, אלא ביכולתם לחדור ולראות מסוף העולם ועד סופו, ואין שום דבר גשמי מעכב בעד ראייתם, והרי הם רואים בטבעם הרוחני דברים כאלו אשר אין בכח החושים הגשמיים לראותם. וכמו כן, בדרך שהחושים הגשמיים יכולים לשמוע קול הדיבור, כך יכולים החושים הרוחניים לשמוע ולהרגיש את כח ההרהור והמחשבה, ולידע את מחשבות בני אדם, שכן 'מחשבה' נחשבת - לפי ערך - ככח רוחני, ומעתה מי שיש לו חושים רוחניים מזוקקים, ביכולתו להשיג גם מחשבות והרהורים.

והטעם לכך שרוב בני אדם אינם יכולים להשיג כן, הוא מכיון שהינם אנשים גופניים המוטבעים בחומר, והחושים שלהם הינם חושים גשמיים וארציים, ואין להם אלא את הכוחות והיכולת המוגבלים של טבע הגשמי. אך הצדיק שהפשיט את עצמו מן הגוף או שזיך את גופו, נתהפך טבעו להיות טבע רוחני, וכל חושי וכוחותיו פועלים בדרך רוחנית, ומכח זה יכול הוא לראות דברים אשר העין הגשמי אינו רואה אותם ולהשיג עתידות באופן חוץ מדרך הטבע.

אבל כאמור, אין כל זה בגדר נבואה, שעניינה - שפנו אליו בהדיא מן השמים להגיד לו דברים הללו, ולא שהוא השיג מצד כוח חושי נפשו המזוככת.

סיכום ותמצית

'נבואה' - פניית הקב"ה לנביא להגיד לו עתידות. 'רוח הקודש' - השגת הצדיקים מעצמם ע"י כוחותם וטבעם הרוחניים.

ב

ראיית העתידות אצל הצדיקים - השגת ההווה בעולמות העליונים

כל מאורע הנעשה למטה נקבע מתחילה בעולמות העליונים

וביתר עומק, הנה יש לדעת כי כל דבר ומאורע המתרחש כאן בעולם התחתון, הרי הוא יורד ובא ע"פ סדר השתלשלות מן העולמות העליונים. מתחילה נגזר ונחתם הדבר למעלה, ואחר שכבר נקבע הדבר ועומד כמציאות קיימת בעולם העליון, שוב הוא משתלשל ויורד למטה בעולם הזה. אלא שקיים משך זמן מסוים עד שנשפע הדבר ונעשה מציאות ממשית בזה העולם.

פטרון הגליון - אלול

נתנדב ע"י יורדנו הנכבד

מוה"ר בנימין אליעזר אב"ד העיר הבסט
לע"נ אלוף תשנ"א ר' משה שלום ב"ד יעקב ע"ה
נלבע"כ כי אלול תשנ"א לפ"קחו' האשה החשובה מרת יכ"ט ב"ד בנימין אליעזר ע"ה
נלבע"כ ד' ניסן תשפ"ו לפ"ק

ומעתה, האדם שזכה לחושים רוחניים, ובגודל קדושתו ופרישותו הוא מתדבק ומשיג בעולמות העליונים, ביכולתו לראות את המאורעות הבאים עוד קודם שנעשה ונתגלה הדבר בפועל ממש, **שכן הוא רואה אותם כמות שהם עתה בעודם בעולמות העליונים טרם ייידתם למטה, והוא רואה זאת בחוש כמציאות קיימת**, אחר שדברים אלו כבר קיימים ועומדים בשמים ממעל. ונמצא, כי מה שהצדיק אומר ומגלה את העתיד להיות, לאמיתו של דבר אין זה כמגיד עתידות שעדיין לא אירעו, אלא הוא רק מגלה ומספר על ענין הקיים ועומד כבר עתה למעלה.

חכמי הטבע ומזג האויר אינם מגידי עתידות

משל למה הדבר דומה, למה שחכמי הטבע יודעים להגיד את מזג האויר העומד להיות בימים הקרובים. הנה בוודאי אין בכך שום ראיית עתידות, אלא שע"י הכלים המיוחדים שבידם יכולים הם לראות את הנעשה עתה בחלל אויר העולם, כגון שישנה רוח סערה המתקרבת ובאה, או שנשיית העננים הם לכיוון זה וכדומה, ומכא כל הנתונים האלו ביכולתם לקבוע בבירור כי למחר ירדו גשמים. נמצא אפוא, שאין החכם אומר אלא את המצב הקיים כבר עתה למעלה במקום העננים, ולא חזות העתיד.

סיפורי עתידות מכח ראיית הדבר מרחוק

דוגמא נוספת לדבר, כגון שישנו צופה המעמיד את עצמו על גבי מגדל גבוה, והוא רואה מרחוק כי חיל גדול של מדינת האויב מתקרב ובא לקראת המדינה. וביודעו את אופן מהירות הליכתם, ולפי הכלים הנתונים לרשותם, ביכולתו לשער ולקבוע כי בעוד יומיים יגיעו האויבים לכאן, ועל כן הוא מכריז ואומר כי בעוד שני ימים יבוא צבא האויב אל המדינה.

הנה האומר כן בוודאי אינו נחשב כנביא ולא כחזזה עתידות, כי באמת לא ראה כלל מאורע של זמן העתיד, אלא שראה את המצב ההווה עתה מרחוק, ומתוך כך יכול הוא להגיד מה שלכאורה יהיה בזמן העתיד. ואכן, אילו היו דברים נאמרים בדיוקנות מוחלטת, והוא היה מספר את מה שראה באמת, לא היה לו לומר אלא שהוא רואה עתה צבא העומד במצב כזה וכזה, ותו לא, ושוב היה כל אחד ואחד מבין מעצמו מה עתיד להתהוות בעוד יומיים.

והנה על דרך זה ממש מתבאר הענין מה שהצדיקים יודעים ורואים עתידות. כי ע"י כוחותיהם הנעלים וחושיהם הרוחניים מסתכלים הם למעלה בעולמות העליונים, ורואים שם בהווה את כל מה שנגזר להיות בעתיד למטה, ומתוך כך יכולים הם להגיד עתידות. אבל באמת, עצם ראייתם הוא על דברים הקיימים ועומדים כבר עתה למעלה.

בהשגת נבואה אי אפשר שיפול דבר ממנה

וביסוד זה שנתבאר ההבדל השוושי בין נבואה - שהיא מה שהשלי"ת פונה להראות עתידות ממש אל הנביא, לבין רוח הקודש - שהיא מה שהצדיקים רואים ומרגישים בעצמם את העתיד להיות מכח חושיהם הרוחניים והתדבקותם למעלה, יבואר היטב הטעם לכך שיתכן הדבר שלא יתקיימו לבסוף בדרי הצדיק ממש כפי שאמר, וכי הצדיק לא נעשה בכך כמופרך לחילה.

כי אילו דברי הנביא המגיד את אשר הראה אליו השלי"ת בנבואה דברים העתידיים להתרחש בעולם, הנה אין מקום כלל וכלל שלא יתקיימו דבריו במלואם, **כי הרי השלי"ת בעצמו כביכול פנה אליו לומר שכן וכך עתיד להיות, ומעתה איך אפשר שיחול בו איזה שינוי ח"ו**, הלא דבר אלקינו יקום לעולם (שעה מ, ח). ואם אכן רואים שלא נתקיים לבסוף אף פרט אחד מדברי הנביא, הרי זו הוכחה גמורה וברורה שאלו הדברים לא דיבר ה'; ובזדון דיברו הנביא, ובצדק גמור נחשב הוא כנביא שקר על כך.

הגזרות שבשמים עדיין יכולות להשתנות

שונה הדבר אמנם כאשר לא נאמרו הדברים אלא מכח תפיסה בעולמות העליונים, כאשר הצדיק בכוחותיו הרוחניים רואה מעצמו את המתרחש למעלה, הנה בכגון דא אין שום הכרח שיתקיים הדבר בכל אופן, כי כדרך במשל הנזכר - הצופה הרואה חיל גדול המתקרב ובא, הנה המציאות יכולה להשתנות בכל רגע ע"י סיבות שונות, כגון שצבא האויב יתחרטו ויסובו על עקבותיהם וכדומה, ונמצא כי הגם שבפשטות

ולפי ההשערה הפשוטה אכן עתיד להיות כך וכך, מכל מקום אין כאן הכרח וודאות מוחלטת.

ככה ממש הוא בדידן. כי הגם שראה הצדיק בעולמות העליונים איזו גזירה העתידה לבוא וכדומה, ואכן בוודאי האמת היא כדבריו שכן נגזר הדבר למעלה באותה שעה, **בכל זאת עדיין לא נקבע כן כמציאות החלטית כל עוד שלא נמשך הדבר למטה ונתגלם להיות מציאות ממשית בזה העולם**, ואין שום הכרח שיתקיים הדבר ממש במדויק באופן זה, כיון שעדיין תלוי ועומד באויר. וראשי כל, יתכן שגזירה זו תשתנה לבסוף ולא תימשך למטה כלל, ואף גם אם לא תשתנה לגמרי, מכל מקום ישנן דרכים שונות איך משתלשלים הדברים לזה העולם והיאך הם יוצאים אל הפועל.

ונמצא שאין כאן שום סתירה ופירכה אל הצדיק אם לא יצא הדבר ממש כפי שאמר מתחילה. ואפילו אם נאמר כי אכן ישנו אופן ודרך שמכוחו יכול הצדיק לראות עתידות ממש [ולא רק כדוגמת הצופה הנוזר], עם כל זאת כיון שסוף סוף לא פנה אליו השלי"ת בהדיא לגלות לו את עתידות אלו, ואין עליו שליחות ישירה לגלות את מה שראה, שוב אינו נעשה מופרך באם בסופו של דבר לא עלה הדבר כפי שהגיד. שכן כלל זה שקבעה התורה 'אם לא יהיה הדבר ולא יבוא, הוא הדבר אשר לא ידברו ה' כ' נאמר אלא אך ורק לגבי מי שמתנבא בנבואה ממש מאת ה', וכל זמן שלא נאמרו דבריו בדרך של נבואה, ואינו נחשב בגדר נביא, אין כאן שום סתירה לצדקתו ולרוח קדשו.

סיכום ותמצית

הצדיק משיג את הדבר בהיותו עדיין למעלה בעולמות העליונים, כדוגמת חכמי מזג האויר ורואה חיל גדול הבא ממרחק. השגת נבואה צריכה להתקיים כלל - כיון שנאמר כן ישירות מפי הקב"ה, משא"כ הגזרות הנראות בשמים יכולות להשתנות.

..... 1

חילוקי מדרגות בבהירות מראות הנבואה

'אספקלריא המאירה' ו'אספקלריא שאינה מאירה'

נבוא עתה לבאר את שתי המדרגות שמצינו בענין נבואה; הסתכלות ב**אספקלריא המאירה** וב**אספקלריא שאינה מאירה**, וכדברי חז"ל הנודעים (יבמות מט:) 'כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה, משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה'.

הן שתי מדרגות כלליות במראות נבואה

הנה, על אף שבפשטות לשון הגמרא כללו את כל הנביאים כולם באספקלריא שאינה מאירה, ורק משה רבינו לבדו הוא שנסתכל באספקלריא המאירה, אולם בספר התיקונים (תיקון ל', עה.) ביארו כי **חילוק זה אינו תלוי דווקא בין משה רבינו לשאר הנביאים, אלא מדובר בשתי מדרגות כלליות בעצם השפעת הנבואה**. [אלא שמדרגת 'אספקלריא המאירה' היא עיקר שורש מדרגתו של משה, ובמילואה לא נתקיימה אלא בו, בעוד ששאר הנביאים שזכו לה לפעמים, ינקו את מדרגה זו ממנו, וכמו שיבואר בהמשך בעז"ה].

'אספקלריא המאירה' - בחי' ז"א, רחמים.
'אספקלריא שאינה מאירה' - בחי' מלכות, דין

זה לשונם: 'אית נביאים ואית נביאים, אית נביאים דאינון מארי דביתא דמלכא, אלין מאספקלריא דנהרא, ואלין מאספקלריא דלא נהרא. נביאים דאספקלריא דנהרא אינון מסטרא דהוי"ה, ונביאים דאספקלריא דלא נהרא אינון מסטרא דאדנ"י, ואינון שקילין לאורייאת דבכתב ואורייאת דבעל פה, נביאים מסטרא דאדנ"י מסטרא דיראה, ונביאים דאינון מסטרא דהוי"ה אינון מסטרא דאהבה, עד כאן.

[פירוש הדברים, כי השם הקדוש של מידות נצח והוד, מקום ניקת הנביאים, הוא השם 'צבא-ות'. והנביאים הזוכים לראות ב'אספקלריא דנהרא', ניקתם מבחינת הויה **צבא-ות**, שמצד ספירת הנצח, כנגד בחי' ז"א, ונבואה זו באה מצד הרחמים. ואילו הנביאים שמדרגתם היא 'אספקלריא דלא נהרא', אחיזתם

בבחינת **אדנ"י צבא-ות**, ספירת ההוד, שהיא בחי' מדת המלכות [נוקבא], ונבואה זו באה מצד הדין, כענין 'דינא דמלכותא' (גיטין י' ז'ולק ח"ג יא:).

כפי ערך זיוכר הגוף של הנביא כן הוא זוכה לבהירות יותר במראה הנבואה

וביאר ההבדל בין שתי מדרגות אלו, והדרך לזכות על ידה למדרגת 'אספקלריא המאירה' הוא, דהנה, בכדי שיקבל האדם נבואה מאת ה', ובכדי שיהא ראוי לשמש כשליח מן השמים להגיד את דבר ה' לבני אדם, עליו להכין את עצמו להיות כלי מוכשר וראוי לקבלת הנבואה. והעבודה המכשירה את האדם ומביאה אותו לכלל נבואה, היא בדוגמת העבודה שנתבארה לעיל לגבי השגת רוח הקודש בזמן הזה, והיינו שעליו להתקדש להיטהר ולזכך את גופו, ולהפוך את עצמו לאיש רוחני מאוד, עד שיהיה יי מוזכר וראוי שתשרה עליו שכונה, ויזכה לשמוע את דבר ה'.

מעלת הנביא תלויה במדת בהירות הנבואה

והנה כפי גודל הזיוכר והטהרה של הנביא, בכך ממש תלויה מדרגת הנבואה שהינו זוכה לקבל, באספקלריא המאירה או באספקלריא שאינה מאירה, שכן **כפי מדת הזדככות גופו וטהרתו מחומרויות הגוף וזוהמתו, כך הוא זוכה להשיג בבירור ובבהירות יתרה את מראה הנבואה**. וכל נביא ונביא זוכה לקבל את דבר ה' כפי ערך מדרגתו וקדושתו, וכדברי הרמב"ם (שם פ"א דבר ה') 'הנביאים מעלות מעלות הן, כמו שיש בחכמה חכם גדול מחבירו, כך בנבואה נביא גדול מנביא'.

ובענין זה בלבד - בגודל מדרגת בהירות מראה הנבואה - הוא שנמדדת את גדולת הנביא ומדרגתו. כי מעלת נביא אחד על זולתו איננה נמדדת בעצם הסודות והידיעות הנעלמות המתגלים אליו מה שלא נתגלו לאחרים, שכן כבר יתכן שנביא אחד יהיה שליח מן השמים לגלות סודות גדולות ונפלאות מאוד - אם מצד שורש נשמתו, או מצד צורך השעה וטובת הדור, אשר סודות אלו לא נתגלו לנביאים אחרים הגדולים ממנו במעלתם ובקדושתם. נמצא שלא בעצם הידיעה והיגילי נמדדת מעלת הנביא וגדולתו, **אלא גדולת הנביא לאמיתתה היא מצד מהות הנבואה שקיבל מן השמים, וכפי גודל הבהירות שנתגלה אליו המראה העליון**, וכענין דבריהם ז"ל הנוזכרים לגבי מעלת משה על שאר הנביאים, שהוא מצד מה שהוא נסתכל באספקלריא המאירה, בעוד ששאר הנביאים נסתכלו רק באספקלריא שאינה מאירה.

מעלת נבואתו של משה רבינו - שהיא בבחינת 'תמונת ה' יביט'

וגם בכתובים חזינו כן בהדיא, כאשר שיבחה התורה את מעלת נבואתו של משה רבינו על פני שאר הנביאים, אמר הכתוב (במדבר יב, ו-ח) 'אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתוודע, בחלום אדבר בו, לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא, פה לא פה אדבר בו ומראה ולא בחזית ותמונת ה' יביט'. והנה אילו היתה מעלת הנביא תלויה בכך שיועד עתידות ונסתרות יתר על זולתו, אזי היתה לה לתורה הקדושה לקבוע את מעלת משה רבינו במדרגת הנבואה מצד זה שהינו רואה ויודע דברים כאלו אשר שום נביא זולתו לא ראה ולא ידע מעולם. [ואכן כפי הנראה אין הכרח לומר שמשה רבינו ידע עתידות יתר על שאר הנביאים, שהרי חזינו כי דניאל השיג את זמן קץ הימין (מגילג, ג), ואילו לגבי משה רבינו ע"ה לא מצינו שנאמרה בו השגה זו]. ומכך שלא תלתה התורה את מעלת נבואתו של משה בדבר זה, הרי שלא בזה תלויה מעלות הנבואה, אלא כל יסודה הוא באופן הראיה; אם היא ב'מראה' וב'חלום' או שהיא בבחינת 'תמונת ה' יביט'. ובענין זה אכן לא מצינו בשום נביא שיתעלה למדרגתו של משה, ורק בכך נמדדת מעלת הנביא על חבירו.

וכפי האמור, מדרגות מראה הנבואה ובהירותה תלויות כפי גודל הזיוכר והטהרה שמשלים הנביא את עצמו להיות כלי מוכשר שתחולו עליו הנבואה. ובכך אכן זכה משה רבינו למעלה יתרה בנבואה, בהיותו מובחר מין האנושי שזיכך את חומרויות לגמרי, כפי שיבואר לפנינו בעז"ה.

סיכום ותמצית

שתי מדרגות נבואה: 'אספקלריא המאירה' ו'אספקלריא שאינה מאירה'. מעלת הנביא תלויה בעיקר בגודל בהירות מראה הנבואה. כמעלת משה רבינו שדיבר עמו ה' פנים אל פנים. וזה תלוי בערך הזדככות וטהרת הגוף של הנביא.

מעלת משה רבינו בנבואה - מכח הזדככות הגוף כמו הנשמה

משה רבינו זי"ך את גופו שיאיך כמו הנשמה

והנה עיקר הנקודה המבדלת בין הזיכוך של משה רבינו לבין זה של שאר הנביאים, ואשר מכוחה נשתנה אופן הנבואה שזכה הוא להשיג ממנה שהשיגו הם, הוא מצד **שמשו רבינו זי"ך את עצמו כל כך עד שלא קיימה שום סתירה ומחיצה בין הגוף שלו לבין נשמתו**, משום כך לא היה צריך כלל להפשיט את עצמו מגופו בכדי לקבל את דבר ה', וכמו שבמפורש נאמר בקרא הנ"ל 'פה אל פה אדבר בו, ומראה ולא בחידות, ותמונת ה' יביט', וכן כתוב עוד (להלן ז, י) 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים', וזה בניגוד גמור לשאר הנביאים, אשר אצלם לא היה הגוף יכול לעמוד איתן מפני המראה הגדול הזה.

משה רבינו השיג נבואה בעומדו על מעמדו שלם

וכך הם דברי הרמב"ם בזה (aw), 'הנביאים מעלות מעלות הן וכו', וכולן אין רואין מראה הנבואה אלא בחלום בחזיון לילה, או ביום אחר שתיפול עליהן תרדמה, כמו שנאמר 'במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו'. וכולן כשמתנבאים אבריהן מזדעזעין, וכח הגוף כשל, ועשתנותיהם מתטרפות, ותישאר הדעת פנויה להבין מה שנתראה, כמו שנאמר באברהם (בראשית טו יב) 'והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו', וכמו שנאמר בדניאל (י. ה) 'והודי נהפך עלי למשחית, ולא עצרתי כח'.

ובהמשך שם מסיק (הלכה ו') 'כל הדברים שאמרנו הם דרך נבואה לכל הנביאים הראשונים והאחרונים, חוץ ממשה רבינו רבן של כל הנביאים. ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים, שכל הנביאים בחלום או במראה, ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד וכו'. כל הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגין, ומשה רבינו אינו כן, הוא שהכתוב אומר (שמות לג, יא) 'ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו', כלומר כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חבירו, כך היה כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם, עד כאן לשונו.

ומה שיכול היה משה לקבל את דבר ה' בעודו עומד על עומדו השלם, בשלימות הגוף והנפש, הרי זה מכח זיכוכו את הגוף הגשמי בתכלית השלימות, עד שהאיר אצלו ממש כמו הנשמה, בלי שום חילוק ביניהם, ומתוך אחדות זו לא היה גופו כושל ולא היו אבריו מזדעזעים בקבלתו את הנבואה.

זיכוך הגוף - שבירת התאוות, זיכוך הנשמה - תיקון המידות

וביאר הענין הוא, דהנה באופן כללי יש להגדיר ולומר, כי העבודה המצטרפת על זיכוך הגוף - עניינה היא: **שבירת התאוות** החומריות הגסות, הבאות מצד הגוף הבהמי. מאידך, העבודה שמצד **הנשמה** ונפש הרוחנית - עניינה היא: **טהרת ותיקון המידות** המגוננות שבלב. וזה עפ"י מה שכתב הרב בעל התניא זי"ע (ליקוטי אמרים, פרק ג') כי כל נפש כלולה מעשר ספירות, שהן המידות הקבועות שבה, אהבה, יראה, התפארות וכו', ומידות אלו הינן נשיות נפשיות הדבוקות ומשתייכות ביותר לעצם הנפש, ובכך נחשבות כחלק בלתי נפרד מן הנפש עצמה. ונמצא שלפי ערך נחשב, כי העבודה על תיקון המידות הרעות היא בבחינת זיכוך הנשמה. ומעתה, **כדי שיוזכ האדם להשראת השכינה בשלימותו, עליו לעבוד עבודה כפולה**: זיכוך התאוות - מצד חומרת הגוף, ותיקון ובירור המידות - מצד הנשמה.

השורש לתיקון המידות - מדת הענוה

והנה נודע בספרים הקדושים, כי **שורש ואב לכל המידות המגוננות - הוא מדת הגאווה הישועה**. ואכן מצינו בתורה כי עיקר מעלתו ושבחו של משה רבינו ראה הנביאים נאמר בענין מדת הענוה, כדכתיב (במדבר סג, א) 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה'. הרי שבהיותו מושלם בתיקון המידות כולו, הנה בראש ובראשונה זי"ך את עצמו בתכלית ממידת הגאווה - שהיא השורש להן, ובכך נחשב כי הוא נודרך יתר על שאר הנביאים - מצד נשמתו - כדי להיות כל ראויו לקבלת שלמות מעלת הנבואה.

השורש לזיכוך החומריות - מרישות מיצרא דעריות

מאידך גיסא, **הראשון לכל התאוות החומריות והגופניות - הוא יצרא דעריות**. וגם בדבר זה חזינן כי משה רבינו ע"ה היה מושלם ומזוכך בו למעלה ממדרגת כל שאר בני האדם, וזה

במה שפירש מן האשה לגמרי (שבת טז.). ופרישות זו היתה מטעם שלעת עתה אי אפשר עדיין לזכך לגמרי את היצרא דעריות עד עת קץ (ראה יומא סט.), ולפיכך הוצרך הוא לפרוש מן האשה כדי שיהיה גופו מקודש בקדושה רבה ללא שום הפסק חומרי כלל (והדברים ארוכים ואכמ"ל).

מעלת משה רבינו בנבואה - מפאת גודל זיכוכו בגופו ונשמתו

הרי למדנו מכאן, כי משה רבינו זי"ך וטירה את עצמו בתכלית השלימות - הן מצד הנשמה והן מצד הגוף, ובה נתקדש בקדושה של מעלה בגופו ובנשמתו, ומטעם זה זכה לקבל את דבר ה' ומראתו עליונה בבחינת 'פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו', ולא נחשל או כשל גופו בראותו את מראה כבוד ה' כאש אכולת, אלא עמד על עומדו שלם.

ואכן כי כן רואים בכתובים בבירור, שהקדימה התורה לבאר ולשבח את מעלת משה רבינו וגודל מדרגתו דוקא בשני דברים יסודיים הללו של זיכוך הגוף והנשמה, הן מה שנאמר שם כלפי טהרתו מחומרת הגוף (שם, א) 'ותדבר מרים ואהרן במשה על אודות האשה הכושית אשר לקח', ופרש"י: על אודות גירושיה. ושנית, מיד בסמוך, כלפי הזיכוך שמצד הנשמה ותיקון המידות - 'והאיש משה עניו מאוד מכל האדם' וגו', הרי לנו עדות התורה שנזדכך ביותר הן בגופו והן בנשמתו. ומיד אחרי כן פירש הכתוב את מעלתו היתרה על כל שאר הנביאים בענין שלא היתה סתירה וחציצה בין הנשמה אל הגוף בקבלתו את הנבואה, להורות שמכח זה זכה לראות באספקלריא המאירה ע"י גופו ונשמתו כאחד (ראה שם בהמשך דברי הרמב"ם).

כפי דרגת הזיכוך של הנביא כן הוא מתקרב יותר למדרגת נבואת משה רבינו

וכדרך שהיה אצל משה רבינו, אדון כל הנביאים, כן הדבר לגבי שאר הנביאים המקבלים ומסתעפים מכוחו. **כי ככל שיתעלה הנביא יותר ויותר להיות מוזכך ברוחניות ובגשמיות, עד שלא תהיה עוד סתירה לו כל בין הגוף אל הנשמה, כך הוא מתקרב יותר למדרגת נבואתו של משה**, אשר זוהי מדרגת הנבואה האמיתית על נכונה. וכדרך ששיבחה התורה את מעלת משה רבינו אב הנביאים שזכה לראות תמונת ה' במראה בהיר ולא בחידות, כמו כן שאר הנביאים הנמשכים ממנו יכולים גם הם לקבל ולהמשיך על עצמם מעין בחינה זו. ואף כי בוודאי קיימים חילוקי מדרגות רבים בזה עד כמה ישנה השתוות והתאמת הגוף אל הנשמה, ובדומה לזה ישנן מדרגות ומעלות שונות במדת בהירות הנבואה, ושאר הנביאים בוודאי לא ראו את נבואתם באותה הבהירות כמשה רבינו ע"ה וכמו שהעידה התורה בעצמה, אך כלל הדברים הוא, כי ככל שיוזכ הנביא יותר את גופו הגשמי, וייעשה כלי מוכן לקבל נבואה כראוי, כך יעלה בידי להשתלם ולהתעלות יותר ויותר במעלות הנבואה הזכה.

סיכום ותמצית

משה רבינו השיג את מראה הנבואה בעמדו על עומדו השלם, מכח זיכוך הגוף להאיר כמו הנשמה. זיכוך הגוף - שבירת התאוות, ובראשם יצרא דעריות. זיכוך הנשמה - תיקון המידות, ובראשם מדת הגאווה. שני אלו מצינו בשלימות במשה רבינו - ענוה ופרישות מאש. כפי דרגת זיכוך של הנביא כן הוא מתקרב למדרגת נבואת משה רבינו.

..... ה

נביא שקר - השגת נבואה מתוך היכולות הטומאה

מי שאינו משתדל כלל לתקן הגוף והנפש - בהכרח שבדוכ בהיכולות הטומאה

אמנם, כאשר האדם המשתדל והרודף אחר כוחות רוחניות, והינו דבוק בעניינים מופשטים שלמעלה מן הטבע, איננו משתדל ונותן יגיעתו כלל לזכך את גופו ואת נשמתו כראוי, הן מצד הנשמה - שיש בו עדין שמץ של ישות וגיאות, ואיננו משתדל לקנות את מדת הענוה כדבעי, והן בענייני החומר והגוף, שבעת ירידתו והסחת דעתו מדבקותו הרוחנית, הרי הוא להוט אחר תאוות וחומריות גסות כדרכם של בעלי תאוה שפלים, הנה הנהגה מקולקלת זו מהווה סתירה מובהקת בעד השגת הנבואה על נכון.

ולא עוד, אלא כי **הרי זו כהוכחה ברורה שגם כל אותה ה'רוחניות' שבו איננה מקור האמת כלל**, וגם בעלייתו המדומה לעסוק בעניינים נפשיים ושמימיים, ובעת התדבקותו למעלה אל

חלק הרוחניות שבו, אין הוא משיג ומגיע אל היכולות הקדושה, אלא כל דבקותו והשתגו אינן אלא בהיכולות הטומאה והסטרא אחרא, אשר הם גם כן היכולות רוחניים בעלי כוחות נעלמים, אלא שהם מסיטרא דרע.

'נביא שקר' הוא מי שיש לו כוחות נבואה - אך מצד הטומאה

וביסוד זה יובן היטב עניינו של ה'נביא שקר' המבואר בפרשתן. כי הנה הדבר פשוט שאין כוננת התורה לסתם אדם בדאי, האומר בפיו דברים ריקים שבאה אליו נבואה משמים, שכן איש כזה אינו אלא משונע או רמאי, ולא ייקרא בשם 'נביא' כלל, ולא היה הכתוב מיוחד עליו אזהרה מיוחדת ואומר 'אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי' וגו'. אלא **ברור הדבר שהפסוק עוסק במי שהוא אכן בגדר 'נביא'**, והיינו שידוע לנו שיש לו השגות רוחניות וכוחות נעלמים, אלא שבכל זאת לא מוכרח ששפע נבואתו בא מהיכולות הקדושה, ובה צריכים אנו לברר ולעמוד על אמיתת נבואתו.

נביאי אומות העולם - קבלת נבואה באופן של מקרה וטומאה

והענין הוא, כי הנה מצינו **מציאות של נבואה גם אצל אומות העולם**, כמו בלעם וחבריו (ראה במ"ד כ, א), והיינו שהיתה הנהגה כזו שהש"ת גילה סודות אל הסט"א בדרך שגילה בצד הקדושה, בבחינת 'זה לעומת זה עשה האלקים' (קהל ז, ד). ומצד זה קיימה אפשרות שגם אדם שאיננו באמת איש קדוש ונעלה יזכה לאתו בחינה ודרגה של ראיית עתידות. [וגם אחר שביקש משה רבינו מהש"ת 'ונפלינו אני ועמך' (שמות לג, טז), שלא תשרה שכינה על עובדי כוכבים (ברכות ז), מכל מקום עדיין נשארה בתוך כלל ישראל עצמם נביאים אשר מצד חוסר זיכוך וחיזותיהם וחומריותם היו מעין נביאי אומות העולם, ויניקתם היתה משרוש הסטרא אחרא].

והנה גילויים אלו שקיבלו נביאי אומות העולם, בוודאי לא היו באופן שהש"ת פנה אליהם ישירות ובאהבה, אלא נשתלשלו ובאו להם בדרך ארעי ומקרה בעלמא, כענין דכתיב לגבי נבואתו של בלעם (שם כג, ד) 'ויקר אלקים אל בלעם', ופירשוהו חז"ל (בירי נב, ה) כאדם שהולך אצל פילגשו במטמוניות ובסתר, והיינו שהיתה נבואתם בדרך מקרה. **כי הם הסתובבו סביב פתחי היכולות הטומאה, והיו זורקים להם איזו פיור נבואה וראיה מלמעלה**. ואפילו אם נאמר שלא היו מששים בהם לגמרי מן השמים, להראות להם חזיונות שאינם כלל, מכל מקום כיון שסוף סוף יש לנבואה זו אחיזה ושייכות להיכולות הטומאה והטורעבבים, בוודאי אי אפשר היה להם לראות נבואה זו בבירור, והיתה בו בהכרח תערובת טוב ורע ודמיונות שקר.

'נביא שקר' - תערובת דמיונות ושקרים הבאים מתוך היכולות הטומאה

ומעתה הוא הדין ממש לגבי אותם הנביאים שקמו בכלל ישראל שהיתה להם שייכות לצד הטומאה. הנה **מאחר שנביאותם נמשכו מתוך היכולות של הסט"א, בוודאי היתה בהן תערובת דמיון ושקר**, ועל כן באו הם בקל לידי טעות, ולא תפסו את אמיתת הנבואה, ולפיכך היה המקום רחב שלא יהיה הדבר ולא יבוא, וממילא היתה זאת הוכחה ברורה כי 'הוא הדבר אשר לא דיברו ה', בזדון דיברו הנביא, והרי הוא נביא שקר גמור המחויב מיתה.

נביאי האמת מקבלים נבואתם מפי הש"ת בעצמו

אמנם, שאר נביאי האמת והצדק שעמדו לישראל בכל הדורות, שהינם המכשה והסתעפות של משה רבינו ע"ה, אף כי בוודאי אינם עומדים באותה מדרגה עליונה ונשגבת שלו ממש, מכל מקום שייכים הם לגמרי למחנה הקדושה, ומקבלים את שפע נבואתם כשהיא מבוררת, נקייה ומושלמת מתוך היכולות הקדושה העליונים, ובוודאי אין בנבואתם שום תערובת של סיגים, דמיון ושקר כלל, ואנו מאמינים באמונה שלימה שכל דברי הנביאים אמת ויציב, וכן הש"ת בעצמו הוא שפונה אליהם באהבה ומגלה להם נבואתו הטהורה מן השמים, ועליהם וכיוצא בהם נאמר 'נביא מקרבך מאחיך כמוני (-משה רבינו) יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון'.

סיכום ותמצית

מי שאינו עוסק כלל בתיקון הגוף והנפש בהכרח שהתדבקותו למעלה היא בהיכולות הטומאה. נביאי שקר בישראל - מעין נביאי אומות העולם המקבלים נביאות בדרך מקרה וטומאה, ויש בהן תערובת דמיון ושקר. משא"כ נביאי האמת שבש"ישראל ממשכים **נביאותם ממדרגת משרע"ה - 'נביא מקרבך מאחיך כמוני'**.

T

דורכן זיין אפגעזונדערט פון דער טומל פון דער וועלט - אנטוויקלט מען א שטארקן 'כח התבוננות'

שער הבטחון פרק ב
שיעור ח - ב

חובת הלבבות

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

א

יושב בסתר עליון: דער צדיק לעבט אין א וועלט פאר זיך

'ליצנות' ווישט אפ יעדע אמת'ע ווארט | דער טומל פון וועלט איז אויך א בחינה פון 'ליצנות' | ווען דער מענטש איז אפגעזונדערט פון מענטשן - האבן די דיבורים א שטארקער השפעה | די צדיקים זענען שטענדיג אפגעזונדערט פון דער וועלט - אויף א הויכן אופן | יוסף הצדיק איז אלעמאל געווען מיטן רבוש'ע | ער האט נישט פארשטאנען צו קנאה און שנאה | ער האט נישט פארשטאנען צו עצבות אפילו אין תפיסה

לויטן צוגאנג צום 'התבוננות' - אזא אויפטוה טוט דער 'התבוננות'

מען האט אנגעהויבן צו רעדן (אינעם פריערדיגן גליון) אז כדי צו קונה זיין ריכטיג די ענינים פון 'התבוננות' וואס די מוסר ספרים רעדן ארום - דארף מען צוגיין דערצו מיט א געוואלדיגע ערנסטקייט, און זיין גרייט זיך צו לאזן טוישן דעם גאנצן מהות און תכלית החיים. מען וועט ארומרעדן נאך א נקודה וואס פעלט זיך אויס, אלס א הקדמה אז די אלע ענינים פון 'התבוננות' זאל גוט נקלט ווערן אינעם מענטש, און דאס איז דער ענין פון 'התבודדות', אז דער מענטש זאל אביסל לעבן אין זיין אייגן וועלט, און נישט זיין אזוי שטארק אויסגעמישט מיט דער אויסערליכער וועלט.

א 'דבר אמת' וועלכע ווערט געזאגט ביחידות האט א שטארקער השפעה ווי ווען מען הערט עס ברבים

מען זעט בחוש, אז ווען א מענטש לעבט פאר זיך אליין - ארבעט אים די קאפ אסאך טיפער און דורכדרינגליכער, און יעדע 'דבר התעוררות' איז אים אסאך מער מעורר - ווי ווען ער לעבט צווישן מענטשן. לדוגמא: יעדער משגיח אין א ישיבה ווייסט, אז טאמער וועט ער אריינרופן א בחור אין א צימער און רעדן צו אים א מוסר שמועס, אים אפיריאלטן פארוואס ער פירט זיך אזוי אויף, אים אויפשאקלען איבער דעם תכלית, אים אויפפאדערן צו וואקסן א תלמיד חכם, וכדומה - וועט עס געווענליך אנרירן אין זיין הארץ, און ער וועט זיך געבן א שטיקל שאקל. אבער טאמער וועט דער משגיח צוגיין צום בחור - בשעת ווען ער זיצט אין א קופקע ארומגענומען מיט זיינע חברים, און דארט וועט אים דער משגיח געבן דעם זעלבן מוסר שמועס - איז כמעט נישט מעגליך אז די ווערטער זאל אריינגיין אין זיין הארץ. און אפילו אויב זיינע חברים זענען נישט קיין לייד-גייער און לאכן נישט אפ פונעם משגיח, דאך וועט עס נישט אויפטון דאס זעלביגע ווי ווען ער וואלט געזעסן מיטן משגיח ביחידות, ווייל דער שייכות און קשר צו 'עולם גולם' - נעמט אוועק דעם אמת' בליק און דעהער פון יעדעם אמת'דיג ווארט וואס ווערט געזאגט.

אויב האט ער די גאנצע וועלט אין קאפ - איז ער קיינמאל נישט אליין

די זעלבע זאך לענינו: טאמער איז א מענטש איינגעטונקען אינעם 'הו-הא' פון דער וועלט, און אלס טייל פון דעם 'הו-הא' מאכט ער אויך א שיעור אין חובת הלבבות, און ער לערנט דורך אלע זיבן התבוננות' פון שער הבטחון - וועט זיך כמעט גארנישט אנקלעבן אין אים. אפשר וועט ער דאס קענען מארגן איבערזאגן פארן חבר,

זיינע 'מדרגות', ווייל פאר אזעלכע נאנטע און פריינטליכע ברידער - קען מען דאך רעדן איבער 'מדרגות'... אבער אונטערן רוקן האבן זיי געזאגט: "אה, ער וויל אונז פשוט ווייזן אז ער איז העכער פון אונז! ער וויל מיר זאלן פלאצן פאר קנאה אויף זיינע מדרגות!". אבער יוסף האט זיך בכלל נישט באצויגן געווען צו דער 'קנאה' וואס זיי זענען אים מקנא, ווייל אין זיין וועלט האט עס נישט עקזעסטירט! ער גייט קיינמאל נישט ארויס פון זיינע ד' אמות, צו טראכטן וואס 'יענער' טראכט אויף אים!

ער האט נישט חושש געווען צו 'עין הרע' - ווייל אין זיין וועלט איז דאס נישטא

דער חידוש גייט נאך ווייטער: בנוהג שבעולם, יעדער 'מוצלח' - וואס האט אביסל שכל און איידלקייט - שפירט אויטאמאטיש, אז ער דארף באהאלטן פון ארויסווייזן זיינע הצלחות פון פרעמדע מענטשן. לדוגמא: ווען א גרויסער עושר קומט אין א פרעמד פלאץ, און איינער גייט צו צו אים און פרעגט אים: "וואו ארבעט איר?". טאמער פארמאגט ער אביסל איידלקייט, וועט ער נישט גיין יענעם זאגן: "איך בין דער בעל הבית פון יענע בארימטע ביזנעס", ווייל זיין געפיל זאגט אים: "וואס! איך זאל גיין אויספויקן מייענע הצלחות פאר א פרעמדן מענטש? ווער ווייסט וואספארא 'עין הרע' יענער קען מיר אריינגעבן?!" כל שכן וכל שכן, טאמער ווייסט ער פון געוויסע מענטשן אין בית המדרש וועלכע קוקן קרום אויף אים און האלטן נישט אויס זיינע הצלחות - וועט ער אודאי טון אלעס אין דער וועלט זיך צו פארשטעקן, אז זיינע הצלחות זאלן נישט ארויסשטארן. אבער דא דערציילט די תורה: "וַיַּחְלֹם יוֹסֵף חֲלֹם וַיֵּגֶד לְאָחָיו" - יוסף קומט צו די ברידער און דערציילט זיי מיט א פשטות: "שָׁמַעְנוּ נָא הַחֲלֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי" - הערט מיר אויס טייערע ברידער, איך האב היינט נאכט געהאט א הערליך שיינע חלום, "וְהֵנָּה אֲנִיחֶנּוּ מֵאֲלֵמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה" - אונז אלע מאכן בינטלעך, "וְהֵנָּה תִּסְבְּיָנָה אֲלֵמֹתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶינּוּ לְאֵלֹמֹתַי" - עטץ אלע בוקט אייך צו מיר! נו, וואס זאגט עטץ צו אזא שיינע חלום? עס איז דאך מורא'דיג! איר אלע וועט פאלן 'כורעים' און זיך בוקן צו מיר! עס איז א מורא'דיגער חלום... עס איז אים פשוט נישט איינגעפאלן אז דאס וועט קענען מעורר זיין א 'קנאה' אויף אים, ווייל אין זיין וועלט, איז נישטא אזא זאך אז איינער זאל יענעם מקנא זיין! ער האט בכלל נישט חושד געווען, אז אנדערע מענטשן זענען נישט אויף דער מדרגה! ער האט געמיינט אז קיינער איז קיינעם קיינמאל נישט מקנא.

אבער ער אליינס וועט נישט געטוישט ווערן דורכדעם, ווייל ער איז א גאנצן צייט מיט מענטשן. אפילו אויב גראדע האט ער עס געלערנט אליין אין א בית המדרש, אבער זיין קאפ ווירבלט אים כסדר מיט 'עולם גולם', און ער איז קיינמאל נישט 'ער אליין'. און דערפאר, כדי אז דער חובת הלבבות זאל האבן אן אמת'ע השפעה אויף אים און איבערמאכן זיין אינערליכע מהות - מוז ער קודם זיך אביסל אפרייסן פון וועלט, און זיין אן 'איש מתבודד' וועלכער לעבט זיך זיין אייגענעם לעבן! ער זאל האבן ארום זיך ד' אמות - וועלכע איז ווי א וועלט פאר זיך! די דאזיגע ד' אמות איז בכלל נישט קיין חלק פון דער אלגעמיינער וועלט, נאר דאס איז ממש אן אנדערע פלאנעט.

צדיקים האבן געלעבט ממש אויף אן אנדערן פלאנעט

אינעם ענין פון לעבן אין די אייגענע ד' אמות - איז פארהאן גאר אסאך מדרגות און בחינות. מען וועט קודם ארומרעדן איבער דער הויכער מדרגה וואס מען זעט ביי צדיקים, ווייל ווען מען דערהערט עס קודם אויף א הויכע און ברייטע פארנעם - איז עס לייכטער צו דעהערן בשלימות וויאזוי דאס זעט אויס, און שפעטער קען מען דאס אראפברענגען צו זיך, אויף א קלענערן פארנעם.

יוסף הצדיק האט בכלל נישט געוואוסט אז עס איז פארהאן אזא זאך ווי 'קנאה'

מען וועט אנאכפן די מדרגה וואס די תורה דערציילט אונז אויף יוסף הצדיק. דער פסוק זאגט (בראשית לו, ג): "וַיֵּרָאוּ אָחָיו כִּי אֹתוֹ אֱהָב אֱבִיהֶם מִכָּל אָחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ" - די שבטים האבן מקנא געווען יוסף, פארוואס דער טאטע האט אים ליב מער פון זיי. געווענליך, ווען א מענטש געפונט זיך אין אזא מצב, אז דער טאטע אדער דער רבי ווייזט אים ארויס א ספעציעלע חביבות און אהבה - פארשטייט ער אליינס, אז מן הסתם פארגינט מען אים נישט, און עס אנטוויקלט זיך אין הארץ א שטיקל 'טינא בלב' צו די מענטשן וועלכע פארגינען אים נישט, ער ווערט אפגעטיילט און דערווייטערט פון זיי, און ער קען שוין נישט שמועסן מיט זיי מיט א נאטורליכע פריינטשאפט. אבער דער פסוק דערציילט אונז: "וְלֹא יָקְלוּ דְבָרֵי לְשָׁלֹם" - די שבטים האבן נישט געקענט רעדן מיט יוסף בשלום, אבער יוסף האט יא געקענט רעדן מיט זיי בשלום! ער האט גערעדט מיט זיי היימיש און נאטורליך - פונקט ווי מען רעדט מיטן בעסטן גוטן פריינט! וואס האט שוין יוסף גערעדט מיט זיי? מן הסתם פלעגט ער זיי מגלה זיין

נקודות:

ווילאנג דער
מענטש לעבט
נישט אין זיינע
אייגענע ד'
אמות - איז זייער
שווער אז די
'התבוננות' פון
חובת הלבבות
זאל משפיע
זיין אויף זיין
אינערליכער
נפש

ער האט נישט חושש געווען צו גיין קיין דותן - אן קיין הוה אמינא אז זיי וועלן אים עפעס שעדיגן

אפילו נאכדעם וואס די ברידער האבן אים בפירוש געזאגט: "המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו" - דו זוכסט זיך צו האלטן גרויס איבער אונז - איז עס נישט אריינגעגאנגען אין יוסף'ס אויערן! ער האט נישט געקענט פארשטיין וואס די ווערטער מיינען! און ער איז געבליבן אפגעמאכט ביי זיך, אז זיינע ברידער זענען זיינע בעסטע גוטע פריינט; ווי ער האט געזאגט פארן 'איש': "את אחי אנכי מבקש הידיה נא לי איפה הם רעים" - וואס הייסט? זיי זענען דאך מיינע ברידער!" און ער איז אהינגעגאנגען קיין דותן - אן צו האבן די מינדעסטע 'הוה אמינא' אז זיי האבן עפעס אנטקעגן אים און זיי קענען אים שעדיגן. ווייל ביי אים אין קאפ האט נישט עקזעסטרירט אזא מין מושג ווי מאכן חשבונות פון 'ענער', ער האט געמיינט אז יעדער מענטש האט זיך זיינע ד' אמות וואו ער לעבט דארט, און ער האט נישט גארנישט מיט א צווייטן.

יוסף אין מצרים איז דער זעלבער יוסף פון ארץ ישראל - ער האט זיך זיינע ד' אמות וואו ער גייט און שטייט

יוסף קומט אן קיין מצרים 'ערות הארץ', דער

נידריגסטער מקום אויף דער וועלט, זאגט דער פסוק: "וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף - איבעראל וואו יוסף איז געגאנגען, האט ער געשיינט מיט א געטליכן אור! אזוי ווייט, אז כאטש ער איז געווען אין דער פרעמד - וואס געווענליך מאכט מען זיך נישט באקוועם ביי ענעם אינדערהיים - זאגט דער פסוק: "וַיְהִי יוֹסֵף יָפֶה תָאֵר". און רש"י זאגט: "מסלסל בשער ומומשמש בעיניו". איי, עס איז דאך אן 'עט צרה'? דער טאטע יעקב אבינו איז דאך צובראכן אויף שברי שברים? ווי קען מען יעצט לעבן אזוי ברייט און באקוועם? אבער ניין, יוסף ווייסט נישט פון קיין 'צער' צו זאגן! ווייל ער האט זיך געמאכט זיינע ד' אמות, וואס דארט האט ער א דבקות אינעם רבונו של עולם! דארט דאווענט ער, דארט לערנט ער, און דארט טוט ער אלץ וואס ער האט געטון ביים טאטן אינדערהיים! ער שפירט בכלל נישט אז ער איז אין מצרים, ווייל וואס האט ער דען מיט די דרויסנדיגע גאס? ער לעבט זיך אין אן אנדערע וועלט - וואס דארט איז ער ביים טאטן אינדערהיים! דארט איז נישטא קיין צער! דארט איז ער מיטן רבונו של עולם!

יוסף האט איבערגעדרייט די טורמע צו א 'מקום שוקק חיים'

יוסף זיצט אין 'בית האסורים', און ער זעט ווי צוויי ארעסטאנטן זענען אביסל צוגעלייגט, גייט ער צו און

וגזנו לצדיקים:

די צדיקים געפונען זיך אין א באהאלטענע וועלט

פארן חטא עץ הדעת איז די וועלט געווען געלאכטן מיטן אור הגנוז | נאכן חטא איז דאס באהאלטן געווארן | צדיקים זענען דעם אור און די וועלט האט ביי זיי אן אנדערע צורה | וויבאלד קיינער אויסער זיי פארשטייט נישט דערצו - ווערן זיי אויסגעשלאסן פון מענטשן | זיי לעבן זיך פארמאכט אין זייער וועלט | זיי דארפן ארבעטן צו פארשטיין אביסל צו וועלט - כדי נישט צו ווערן באשווינדלט | ביי יוסף הצדיק זעט מען דאס גאר שטארק | וואו אימער ער איז געגאנגען - איז זיין טאטע'ס היים מיטגעקומען מיט אים | ער בעלזער רב ביים קריג האט זיך געפירט ווי אינדערהיים מיט אלע פיטשעווקעס

עס פאלט אים נישט ביי, אז מענטשן קענען טראכטן אזוי פארקומט און פארדרייט - ווי מען טראכט אין דער 'חצינות'דיגער וועלט, וואו עס איז פארהאן א 'תערובת טוב ורע'! עס פאלט אים נישט ביי, אז דער 'אדם' קען זיין אזא 'נחש' מיט אזעלכע פארדארבענע מדות!

מען פארלאנגט אז דער צדיק זאל זיך יא אביסל אראפלאזן און וויסן וואס עס טוט זיך אויף דער וועלט

דער פסוק זאגט: "וַיַּגְדֵּר בּוֹ אֱבִיר וַיֹּאמֶר לוֹ מֶה הַחֲלוּם הַזֶּה אֲשֶׁר חֲלַמְתָּ" - יעקב אבינו האט זיך געבייזערט אויף יוסף הצדיק. דער פשט איז, אז כאטש דער צדיק לעבט זיך אין זיין וועלט - דאך איז דער שלימות פון א צדיק, אז ער זאל זיין אויבן און אונטן! ער זאל וויסן אויך וואס עס טוט זיך אין דער נידריגער וועלט - אויף וויפיל עס איז נוגע צו וויסן. און דאס האט יעקב געשריגן: "יוסף, אויף וועלכע וועלט לעבסטו? ודו ווייסט נישט אז די אלגעמיינע וועלט האלט שוין נאך א 'חטא עץ הדעת'? ודו ווייסט נישט אז עס איז פארהאן א וועלט פון קנאה?!" אבער אפילו נאכדעם וואס יעקב האט דאס געזאגט, האט עס יוסף נאכאלץ נישט איינגעזען און פארשטאנען. און דערפאר זאגט דער מדרש, אז שפעטער האט דער רבונו של עולם געזאגט: "אני אגיד בך את הדוב" - אויב האסטו נאכאלץ נישט געכאפט אז עס איז דא א חצינות'דיגע וועלט - וועסטו דאס יעצט געוואוינען ווערן דורך דעם נסיון. ווייל עס איז געווען א שטיקל טענה אויף יוסף, פארוואס ער האט אינגארירט די גאנצע וועלט עד קצה האחרון, וואס דאס האט געברענגט אז ער האט זיך נישטאמאל געהיטן פון אנצוקומען צו דעם נסיון, וויבאלד ער האט נישט געטראכט אז עס זענען פארהאן רשעים אויף דער וועלט. ווייל אפילו א צדיק וועלכער לעבט אין אן אנדערע וועלט - דארף ער אבער אביסל פארשטיין צו דער וועלט; ווי דער פסוק זאגט (קהלת י, א): "קָרָךְ מִחֻקָּהּ מִקְבֹּד סִכְלוֹת מִקֵּט" - עס איז גוט צו וויסן א משהו וואס עס טוט זיך אויף דער וועלט, כדי מען זאל קענען מקיים זיין דעם 'ועם עקש תתפתל'.

ובכל יום יום שהצדיק הולך במדרגה יותר נתגלה לו האור יותר - מען האט גונז געווען דעם 'אור' בלויז פון דער אלגעמיינער וועלט, אבער פון צדיקים האט מען נישט גונז געווען דעם אור! די צדיקים זענען יא זוכה צום אור הגנוז! קומט אויס, אז וויבאלד דער צדיק איז דבוק צו עפעס א געהיימיניספולע אור וואס די דרויסנדיגע וועלט זעט עס בכלל נישט - איז ער דבוק צו א באהאלטענע וועלט! און לויטן כלל פון 'במקום שמחשבתו של אדם - שם הוא', קומט דאך אויס, אז אויב איז ער דבוק צו א באהאלטענע זאך - געפונט ער זיך אין א באהעלטעניש! יעדער קען אים זען און אנקוקן, אבער מען זעט אים בכלל נישט, ווייל ער איז בכלל נישט דא! ער איז ערגעץ אנדערש אינגאנצן! און פונקט ווי קיינער זעט אים נישט - אזוי זעט ער קיינעם נישט! ווייל אויב קיינער קומט נישט און בליקט נישט אריין אין זיין באהאלטענע 'אור הגנוז' וועלט - איז ער דאך דארט איינער אליין!

יוסף הייבט נישט אן צו וויסן וואספארא 'חשלות' עס איז פארהאן אויף דער וועלט

וויבאלד יוסף איז 'דרגא דצדיק', ער איז דער מרכבה פארן גאנצן מושג פון 'צדיק יסוד עולם' - דערפאר ווערט ביי אים דאס מערסטע נתגלה דער ענין פון 'אור הגנוז'. און דאס איז דער סוד פון "ויהי ה' את יוסף" - וואו יוסף איז געגאנגען, האט געלאכטן דער 'אור הגנוז'! און דערפאר לעבט יוסף אין אן אייגן וועלט! ווייל ער זעט אזא מין ליכטיגער 'אור' - וואס די גאנצע וועלט איז בלינד דערצו! ער זעט ווי ער פארשטייט זיך בכלל נישט מיטן 'עולם גולם'! זיי פארשטייען נישט זיין 'שיחת חולין'! זיי הייבן נישט אן צו האבן די מינדעסטע השגה, אז עס איז בכלל פארהאן אזא אור אויף דער וועלט! און דערפאר פארשטייט ער בכלל נישט צו די חצינות'דיגע וועלט!

נקודות:

די צדיקים פארשטייען זיך נישט מיט די וועלטליכע מענטשהייט וועלכע האבן נישט קיין שום השגה אין דער געטליכער ליכטיגקייט וואס שיינט אין דער בריאה - דעריבער זענען זיי נישט אויסגעמישט מיט דער וועלט

דער צדיק וועלכער איז דבוק צום באהאלטענעם אור - געפונט זיך אין א באהאלטענע וועלט

דער 'דגל' (פר' תצוה) שרייבט: "שמעתי מאא"ז זללה"ה היכן גנוז הקב"ה בתורה גנוז, שעל ידי התורה יכול להסתכל מסוף העולם ועד סופו" - דער בעל שם טוב האט געזאגט, אז דורך די תורה קען א צדיק זען 'מסוף העולם ועד סופו'. אויך דער רבי אלימלך זאגט (פר' ראה): "הצדיק ההולך בדרכי השם באמת ובתמים, אליו נראה ונגלה אור הגנוז,

צדיקים זענען קיינמאל נישט ארויסגעגאנגען אויפן 'רשות הרבים'

על כל פנים: ווי מער א צדיק איז דבוק אינעם 'אור הגנוז' - אלץ מער ווערט ער א 'צדיק גנוז' וועלכער לעבט זיך אליינס אין א וועלט וואו קיינער קען נישט אריינקוקן און משיג זיין. און אזוי האט מען טאקע געזען ביי די צדיקים תלמידי הבעש"ט, אז זיי האבן זיך געמאכט ארום זיך א מחיצה וועלכע האט זיי אפגעטיילט פון דער וועלט, וואס אינעווייניג אין די ד' אמות איז געווען 'קודש קדשים'! וואו אימער זיי זענען געגאנגען און געקומען - איז מיטגעקומען מיט זיי זייערע ד' אמות! זיי זענען קיינמאל נישט געווען אינעם 'רשות הרבים', נאר אלעמאל זיך געזעסן אין זייער אייגענע 'רשות היחיד'.

דער בעלזער רב ביים קריג האט זיך געפירט כאילו ער זיצט אינדערהיים אין בעלזא

לדוגמא: ביים בעלזער רב זכרוננו לברכה, האט מען מממש געזען בחוש, ווי דער איד איז כסדר מיטן רבונות של עולם, און גארנישט שטערט אים נישט פון דבקות.

דורכאויס די גאנצע קריג, איז ער אלעמאל געווען רואיג און געלאסן - פונקט ווי ביי זיך אינדערהיים! ווען ער איז געווען אין דער באכניא געטא, זענען דעמאלט די רשעים ארומגעגאנגען און אונטערגעצינדן אלע הייזער ארום און ארום, און אזוי זענען זיי געגאנגען און איינגענומען די גאנצע געטא, און מען האט שוין געהאלטן נאנט צום בעלזער רב'ס הויז. און ער איז דעמאלט געשטאנען און געצינדן חנוכה ליכט, און ער האט מקפיד געווען אז אלץ זאל קלאפן מיט אלע בעלזער מנהגים פונקט ווי אין פריעדנס צייטן אָן קיין שום שינוי. און וויבאלד עס איז געווען א פרעמדער עולם - וועלכע האבן נישט געקענט די בעלזער ניגונים - איז ער געזעסן מיט א רואיגקייט און זיי אויסגעלערנט די ניגונים... ער האט עס איבערגעזינגען און איבערגע'חזר'ט נאכאמאל און נאכאמאל, ביז ער האט געמאכט זיכער אז די פאָר מענטשן וואס זענען מיט אים - זאלן קענען זינגען דעם ניגון אזויזוי מען זינגט אין בעלזא. עס האט זיך גארנישט דערקענט אויף אים אז דא האלט מען אינמיטן אזא קריג ווי מיליאנען אידן ווערן יעדן טאג אויסגע'שחט'ן אויף קידוש השם, און

דא געפונט מען זיך אין א געטא וואס ברענט פון אלע זייטן. ווייל ער האט זיך געלעבט אין זיינע הייליגע ד' אמות, וואס דארט איז גארנישט געשען! דארט האט זיך גארנישט געטוישט פון בעלזא אינדערהיים!

עלין שמת מעונך - ער וואוינט אינעם אויבערשטן געצעלט

דוד המלך רעדט פון דער סארט רואיגקייט און 'בטחון'; ווי ער איז עס מדגיש מיט געוואלדיגע לשונות (תהלים צא, ז): **"יפל מצדך אֵלֶּי וּרְבָכָה מִיְמִינֶךָ"** - דער צדיק קען זיין ארומגענומען מיט מלאכי חבלה פון אלע זייטן, אבער **"אֵלֶּיךָ לֹא יָגֵשׁ רֵק בְּעִינֶיךָ תִּבְטֵי וְשְׁלֹמֹת רָשָׁעִים תִּרְאָה"** - עס רירט אים נישט אָן! **"כִּי אֲמַה ה' מְחַסֵּי עֲלֵיוֹן שְׁמָתָּ מְעוֹנָךְ"** - ווייל דער צדיק האט א וואוינונג מיטן אויבערשטן! ער איז ארומגענומען מיט א צודעק פון 'צל שדי יתלונן'! ער איז מרגיש דעם 'ויהי ה' את יוסף'! און דאס איז א גרויסע מדרגה פון א צדיק, וואס אין חסיד'ישע ספרים רופט זיך דאס 'התפשטות הגשמיות', אז דער צדיק איז זיך מפשיט פונעם 'חיצוניות העולם' און ער לעבט אין אן 'אור הגנוז'.

ג

עלה בית א-ל ושב שם: יצן אליין און האבן 'ישוב הדעת'

אין אונזער פשוט'ע וועלט איז אויך פארהאן אן עבודה פון לעבן אין די אייגענע ד' אמות | פון אונז פאדערט מען כאטש נישט צו ליגן אין דער פאליטיק פון דער וועלט | עס איז נישט קיין הלכה ברורה אז מען מוז האבן א סעלפאן | אפילו אויב מען האט עס - כאטש האבן צייטן ווען עס איז פארלאשן | מאכן א באשטימטע צייט אויף צו טראכטן מיט 'ישוב הדעת' | פארשידענע דוגמאות וואס צו טראכטן | דער צייט פון התבוננות לאזט א רושם אויפן גאנצן טאג | מען באקומט א 'מסילה בלבב' צום רבוש'ע | מען דערקענט אויפן מענטש ווי יעדע תנועה זיינע איז דורכגעטראכט

שיינט און מאכט ליכטיג פאר דער וועלט, ווי דער 'מערכת העיכול' ארבעט צו פארדייען און צוטיילן אלע מיניראלן וועלכע קומען אריין אין אים. ער זאל צוזאמענעמען אביסל פון די טובות וואס דער רבונות של עולם האט געטון מיט אים, ער האט אים באשאפן אלס איד, ער האט אים געגעבן א גוטן חינוך, ער האט אים געגעבן א הויז צו וואוינען, א בית המדרש צו דאווענען, א ישיבה אדער כולל צו לערנען, גוטע חברים צו שטייגן, א גוטן שידוך, א פיינע פרנסה, געזונטע וואוילע קינדער, און נאך חסדים על גבי חסדים - וואס עס קען זייער מעגליך זיין, אז ער האט זיך נאך קיינמאל נישט אפגעשטעלט צו טראכטן דערוועגן.

מען קען זיך דעמאלט מדבק זיין אין צדיקים און זייערע עבודות

נאך א דוגמא: ער קען לאזן זיין מחשבה לויפן איבער א געוויסן צדיק און דורכטראכטן אלע מעשיות און עבודות וואס ער האט אלץ געהערט איבער דעם צדיק, און אויספארעמען אין קאפ א שטיקל בילד איבערן מהות פון דעם צדיק - וועלכע קומט ארויס פון צווישן די אלע סיפורים אינאיינעם. למשל, ער טראכט אריין איבער דעם שינאווער רב: "ווער איז דאס געווען דער שינאווער רב? וויאזוי קען מען מסביר זיין א משהו זיין דרך אין עבודת ה'?! וואספארא השגה קען מען האבן אין דעם שינאווער רב - וויפיל מיר פשוט'ע מענטשן קענען משיג זיין?!" און ער נעמט צוזאם אלע שטיקלעך ידיעות וואס ער ווייסט וועגן דעם שינאווער רב, און ער איז מרחיב די מחשבה אין דעם, ביז עס ווערט אויסגעבויעט אין זיין קאפ א גאנצע בילד און מערכה פון א מורא'דיגן 'מדת האמת' - וועלכע האט געפלאקערט אין אים אויף א מורא'דיגן אופן. און דאס אליינס איז שוין א געוואלדיגער 'קנין בנפש', וועלכע ברענגט א דבקות און נאנטע געפיל צום צדיק. און נאכדעם קען די מחשבה אנהייבן צו טראכטן: "וואס האט דאס מיט מיר א שייכות? אפשר קען איך אויך האבן עפעס א חלק דערפון? אפשר קען איך אויך עפעס אנרייך אין שפיץ פון דער 'מדת

אויף איין פלאץ, ווייל ער איז יעדע רגע אויסגעשטעלט צו באקומען א טעלעפאן קאל און אוועקפארן צו יענע עק וועלט! און אויסער דעם ברענגט דאס אָן א שיעור 'שעבודים' און התחייבות', 'טרדות' און 'כעס' - וואס אָן דעם סעלפאן וואלט מען דאס אלעס פארשפּאָרט.

כאטש אראפגעמען צייטן ווען מען זיצט אן קיין טירדא און מען נוצט דעם 'כח המחשבה'

על כל פנים: א מענטש וועלכער וויל אריינגיין אין עבודת ה', דארף ער האבן כאטש געוויסע זמנים קבועים - איינער פארטאגס, א צווייטער ביינאכט פארן גיין שלאפן, וכדומה - וואס דעמאלט לעשט ער אויס דעם סעלפאן, און ער נעמט זיך אביסל צייט אויף צו טראכטן מיט ישוב הדעת. אין דער צייט זאל ער נישט רעדן מיט קיינעם, ער זאל אפילו נישט לערנען יעצט קיין מוסר ספר מיט א חברותא, נאר ער זאל זיין 'בהתבודדות'. דאס ווארט 'התבודדות' מיינט נישט דוקא רעדן צום רבונות של עולם (כאטש וואס דאס איז אויך גוט און מען דארף דאס אויך טון, אבער דאס איז א באזונדערע שמועס פאר זיך), **נאר דעם עצם זיין אליין מיטן רבונות של עולם, אפגעזונדערט פון מענטשן - עפנט אויף די קלארקייט פון דער מחשבה.** און אין דער צייט זאל ער לאזן די מחשבה לויפן אין פארשידענע התבוננות'. מען קען נישט פאָרשרייבן פאר א צווייטן וואס ער זאל טראכטן, אבער מען קען געבן געוויסע 'דוגמאות', וואס פון דעם קען מען זיך אויסלערנען וויאזוי מען טראכט.

מען קען דעמאלט טראכטן פון 'חסדי הבורא' וועלכע קוועלט אָן אויפהער

לדוגמא: מען קען לאזן די מחשבה זאל לויפן איבער דעם ענין פון 'חסדי הבורא'. ער זאל אנהייבן דורכטראכטן וויפיל חסדים און 'נפלאות הבורא' טוען זיך אפ אין איין פשוט'ן טאג. ער זאל דורכטראכטן דעם 'פלא' ווי דער זון

נקודות:

אויב האט דער שינאווער רב זיך אפגערעדט אויפן טעלעפאן, אז עס נעמט אוועק דעם 'ישוב הדעת' - נו, וואס קען מען שוין זאגן אויפן סעלפאן? עס רייסט דאך אויס דעם גאנצן מושג פון 'ישוב הדעת'

דער 'מכת הדור' - דער סעלפאן נעמט צו דעם 'ישוב הדעת' און פריוואטקייט

אינעם היינטיגן דור איז צוגעקומען א פרישע 'בלבול הדעת' פון 'סעלפאונס' - וואס דער מענטש האט א טעלעפאן מיט זיך א גאנצן טאג, און מען קען שטענדיג צוקומען צו אים, וואס דאס האט געמאכט אינגאנצן אן אנדערע צורה פונעם מענטש. מען איז שוין היינט אזוי צוגעוואוינט דערצו, אז מען כאפט שוין אפילו נישט, ווי ווייט דער סעלפאן נעמט אוועק יעדעס טראפעלע 'ישוב הדעת'! עס נעמט אוועק דעם גאנצן פריוואטן 'רשות היחיד' פון א מענטש! אויף א פשוט'ן טעלעפאן האט דער שינאווער רב זי"ע געזאגט, אז עס איז א 'מכה אשר לא כתובה בתורה', ווייל עס נעמט אוועק דעם 'ישוב הדעת'. נו, אויב האט דאס שינאווער רב געזאגט אויף א פשוט'ן טעלעפאן, נו, וואס וואלט ער שוין געזאגט צום סעלפאן?! **דאס נעמט נישט אוועק בלויז דעם 'ישוב הדעת' - נאר דאס איז עוקר דעם גאנצן מושג פון 'ישוב הדעת'! דער מענטש איז קיינמאל נישט רואיג**

פעם נוספת היה מעשה בשעת אותן שיחות חסידות אשר היה משוחח עם בניו הק', שהתבטא ואמר: 'מיין ברודער דער רב' (אחי הרב) - כך היה מכנה את הרה"ק בעל אמרי נועם מדזיקוב זי"ע, לפי שהיה ממלא מקומו של אביו ברבנות דזיקוב - 'ער רעדט אזוי ברייט פון זיין... מילא ער מעג! אבער די קינדער! איך האב מורא די קינדער ועלן זיך אנלערנען...' (הוא מדבר כל כך בהרחבה על עצמו... מילא הוא מותר לו! אבל הבנים! אני ממחזר שהבנים שלו ילמדו ממנו...) וסיים ואמר: 'האָבן דען מיינע קינדער געהערט אמאל פון מיר, איך זאל זאגן אויף מיר, אז איך בין בגדר איד?'... (וכי כגון שמעו פעם ממני, שאוקר על עצמי, שאני בכלל בגדר יהודי!).

גם באותה שיחה, אחר שאמר את הדברים האלו, עשה רבינו הזקן את עצמו כאילו הוא משתעל, כדי להראות את חוסר הסכמתו על הדברים. מיד עצר את שיחתו, ושאל: 'ווער האט געגעבן דעם הוס?' (מן נתן את השיעור?). ענו ואמרו לו שזה היה רבינו הזקן.

פנה אליו ושאל אותו: 'פארוואס האסטו געגעבן דעם הוס?' (למה נתת את השיעור?), ענה לו רבינו הזקן: 'עיה, איך האב מיר געדארפט גלאט אויס-הוסן, איך האב גארנישט געמיינט...' עה, הייתי צריך סתם להוציא את השיעור, לא להכונן כלום... אבל הוא חזר ואמר לו: 'דו מיינסט דאך עפעס, דו מיינסט דאך עפעס צו זאגן' (הרי אתה מתכוון איהו דבר, הרי אתה מתכוין לומר איהו דבר), ושבו ענה: 'ליין, טאטע טאטע, איך האב מיר געדארפט אויס-הוסן' (לא, אבי, רק הייתי צריך להוציא את השיעור). אמר לו: 'ע, דו מוזסט מיר זאגן וואס דו האסט געמיינט! וואס האסטו געמיינט?' (לא, אתה מוכרח לומר לי מה היתה כוונתך! מה התכוונת?). ענה רבינו הזקן בחוסר ברירה: 'שיון, אז דער טאטע וויל דוקא...' (אם האבא רוצה דוקא...).

וענה ואמר: 'וואס הייסט דער טאטע האט נישט געזאגט ער איז בגדר איד?' (וכי מה זאת שהאב לא אמר שהוא בגדר יהודי?) ופירש את טענתו, שהרי בי"ט שמיני עצרת שעבר נכנס הרה"ק מראזוואדוב אל מוריית השולחן בהתלהבות גדולה, והיה ממש מופשט לגמרי ולא היה שרוי בזה העולם כלל. ובאותה עת היה הרבה צרות לגדלות לאחיו בני ישראל, ובאמצע אמירת התורה התבטא ואמר: 'וואס בין איך דען טייטש, כלליות נשמות ישראל! אז איידן זענען אין אַזא צורה, בין איך אויך גארנישט!' (וכי מה הוא פירוש מהותי כלליות נשמות ישראל! וכאשר יהודים נמצאים בצורה כזאת, גם אני אינני כלום...).

ועוד היה באותו ה'טיש', כאשר אחד מן הנוכחים הורה להעמיד יין לזכותו של השולחן, והוא אמר לו: 'קענסט שטעלן פאר דין טאטנס' וועגן אויך' (אח! יכול להעמיד יין גם עבור דבר...) - שכבר היה באותה עת בעולם האמת - והסביר ואמר: 'מ'ווייסט דארטן' אויך אז ס'איז דא א ראוואדוב'ער רב' (גם שם יודעים שיש 'ראוואדוב'ער רב'). ובכך טען רבינו הזקן ושאל אותו, על מה שהוא אמר שלא שמעו ממנו שהוא בגדר יהודי, והרי אמר שהוא 'כלליות נשמות ישראל'!

ענה ואמר לו: 'איך ווייס נישט ווי ס'קומען צו מיין מויל אזעלעק דיבורים... וואס זאל איך דיר זאגן? קען זיין, אידן' זענען געוועהן אין אזא צורה, האב איך מיר אנגעטרונקען, בין איך געווען פאר-שיכורט, האב איך גערעדט אזוי...' (אינני יודע איך באים דיבורים כאילו אל פי... מה יכול אני לומר לך? יתכן, כי יהודים היו שרויים בצורה כזאת, לכן שיתני יותר מן המדה, ונהייתי בשכרות, ולכן דיבורי כך...).

ענה רבינו הזקן ואמר: 'נו... אה! יעצט ווייס איך...' (נו... אה! כעת אני יודע...). אשר זה הוא הטעם למה אמר כך... [וכבר הבאנו את דברי 'כ"ק רבינו זי"ע בענין זה, שמצאנו ענין זה כמה פעמים אצל הצדיקים, שהיו מדברים על עצמם בכל עת בסגנון שונה, לפי איך שהיו מוצאים לנכון לפי הבחינה והענין אשר היו עוסקים בו באותה שעה, ולפי המצב של העולמות העליונים].

הרה"ק מראזוואדוב זי"ע היה נוהג בכל יום לשוחח בעניני חסידות עם צאצאיו, שיחה מיוחדת עם בניו הק', ושיחה אחרת עם בנותיו הצדיקות. בעת השיחה לא היה יושב במקומו בראש השולחן, אלא היה הולך ומסתובב על פני החדר [כי מאז שהרפה בתעניות בשנת האבלות אחר פטירת אביו הק', נהייתה לו מחלה בכבד, אשר מחמתה היה קשה לו לשבת במקום אחד], וכך היה מדבר עמם דבר יום ביומו.

פעם אחת תחת אחד השיחים, נסובה השיחה אודות החסיד הנודע לשם ולתהלה ר' יחיאל מאיר בארונ'ער ז"ל, אשר היה מחשובי חסידיו ראזוואדוב, והיה נוסע גם אל הרה"ק מצאנז זי"ע. ר' יחיאל מאיר היה אדם חשוב מאד, נגיד ואיש מבורה, תלמיד חכם ובן דעת, וגם הקים משפחה לתפארת, וזכה לבנים ובני בנים תלמידי חכמים.

ובכן התבטא הרה"ק מראזוואדוב ואמר: 'איך בין מקנא יחיאל מאיר, יחיאל מאיר האט אזוינע וואוילע קינדער, און איך האב נישט קיין איין רעכטס ביי...' (אני מקנא בר' יחיאל מאיר, לר' יחיאל מאיר ישנם בנים טובים כאילו, ואילו לי אין שום 'רעכטס ביי'...).

והיה כאשר שמע כ"ק רבינו הזקן זי"ע את הדברים האלו יוצאים מפי אביו הק', השתעל קצת בקול (אשר ער געגעבן א הוס), להעיר על כך אשר הוא אינו מסכים לא הנהגה. מיד עצר הרה"ק מראזוואדוב מהילוכו, ושאל: 'ווער האט געגעבן דעם הוס?' (מן נתן את השיעור?). הגיב רבינו הזקן: 'עיה, איך האב מיר געוואלט גלאט אויסהוסן...' עה, אני רציתי סתם להוציא את השיעור... אבל הוא לא הרפה ממנו, כי הבין שיש לו מה להעיר על דבריו, וחזר ושאל אותו: 'וואס איז געווען די הוס?' (מה היה זה השיעור?).

ענה רבינו הזקן: 'אז דער טאטע וויל וויסן, שוין... דו זאגסט אזוי? דיין טאטע האט אנדערש געזאגט! דער זיידע האט אמאל געזאגט פאר די מאמע, אז ער זאגט איך צו, אז זי וועט האבן בעסערע קינדער פון אים...' (אם אבי רוצה לדעת... אתה אומר כך? אבל אביך - הרה"ק הר"ר' מדזיקוב זי"ע - אמר אחרת! לי קעניג אמר פעם לאקטן, שהוא מבטיח לה שיהיה לו בנים טובים יותר משיש לו..., ואם כן הרי שיש להם הבטחה שהיה יחי עוד יותר טובים מאביים...).

ענה הרה"ק מראזוואדוב: 'אָה שער! ס'הייבט זיך נישט אָן... ווי קען זיין אזא זאך...? (אָה שקר! זה אינו מתחיל בכלל... וכי איך יתכן דבר זה...?) אבל רבינו הזקן חזר ואמר: 'איך האב עס געהערט פון די מאמע, די מאמע האט מיר דאס געזאגט' (אני שמעתי זאת מפי אמי, אמי אמרה לי זאת).

אמר הרה"ק מראזוואדוב: 'רופסט אריין די רעכצע' (קראו פניהם את הרבנית) - כי מחמת רוב קדושתו, היה מכנה את הרבנית בכינוי זה, לפי שלא רצה להפיל להוציר בפיו את התיבה 'רעכצע'... הלכו וקראו לרבנית, והיא אכן באה ונכנסה אל החדר, צויה הרה"ק מראזוואדוב שיתנו לה לשבת, ואז פנה אליה ושאלה: 'מיין טאטע האט דיר געזאגט אז דו וועסט האבן בעסערע קינדער פון אים?' (אבי אמר לך כי יהיו לך בנים טובים יותר ממני?), ענתה הרבנית כי אכן כך היה.

וסיפריה איך היה המעשה, כי פעם בהיותה יולדת חלתה ונחלשה, ואז בא תמיה הר"ר' לבקרה בחליה, ובאותו ביקור הבטיח לה שיהיו לה בנים טובים יותר ממנו. ענה הרה"ק מראזוואדוב בביטול ואמר: 'גיי גיי מיט דייענע שקרים...' (לכי לכי עם השקרים שלך...). והיה ניכר שהוא נהנה עד מאד משמיעת דיבורים אלו, ולכן הגיב כך כאילו שהוא מבטל אותם.

.....

האמת!?!'. און פון דעם ווערט געבוירן אין זיין הארץ א שטארקן שייכות צו 'אמת', ביז עס קומט אראפ צו א פאקטישע 'קבלה' וואס ער נעמט זיך אונטער צו זאגן בלויז אמת, און צו זיין מער נזהר נישט צו זאגן קיין ליגנט.

ווען אימער ער האט ליידג צייט - האט ער וואס צו טון און טראכטן

בשעת דער צייט פון 'התבודדות' קען מען אויך אריינקוקן אין א מוסר ספר אדער חסיד'ש ספר, אפלערנען איין שטיקל מיט 'שוב הדעת', זיך מתבונן זיין דערין און זיין א 'מבין דבר מתוך דבר'. טראכטן פונעם 'עבר' - וואס איז געווען, טראכטן פונעם 'עתיד' - וואס עס וועט זיין, און אזוי איז פארהאן אן א שיעור סארט מחשבות וואס מען קען דורכטראכטן - וואס געווענליך קומט קיינער נישט אָן דאס צו טראכטן. און אויב א מענטש איז עוסק דערין בתמידות - וועט מיט דער צייט זיך שאפן אין זיין הארץ א 'מסילה' צום אויבערשטן; ווי דער פסוק רופט עס (תהלים פד, ו): 'מְסִלֹת בְּלָבָבְךָ' - עס ווערט אויסגעטרעטן אין זיין הארץ א וועג צום רבונו של עולם! דאס הייסט, אז יעדעס מאל וואס ער וועט זיך טרעפן אין א שטילע מינוט - וועט ער באלד זיין מיטן אויבערשטן! ווען ער וועט זיצן אין א קאר אויף א וועג, אדער ווען ער וועט זיצן ביי א משפחה שמחה, וכדומה - וועט ער נישט אנהייבן צו פלאפלען שטותים און הבלים און אריינפאלן אינעם טומל פון דער גאנצער וועלט, אויך וועט ער נישט ארויסנעמען זיין סעלפאן און אנרופן איינעם צו שמועסן און מאלן וואסער - נאר אנשטאט דעם וועט ער זיצן רואג מיט זיך! ער וועט זיך מחיה זיין אז ער האט אביסל צייט צו טראכטן! ער קען יעצט דורכטראכטן א שווערע סוגיא אין תורה, אדער א שווערע סוגיא אין עבודת ה'! ער קען זיך יעצט מתבודד זיין 'בינו לבין קונו', אז זיין מחשבה זאל יעצט זיין אין א מצב פון ויהי ה' את יוסף; ער זיצט ביי א חתונה, און מיט זיין מחשבה דאווענען ער צום רבונו של עולם! ער שמועט זיך יעצט אויס מיטן רבונו של עולם! פונקט ווי זיין שוואגער - וועלכער רעדט אויפן סעלפאן - איז נישט יעצט דא ביי די חתונה, נאר ער איז יעצט מיטן רבונו של עולם! ער האט סעלפאן צום רבונו של עולם... און קיינער דארף עס נישט דערקענען אויף אים, יעדן דוכט זיך אז ער זיצט לאנגווייליג, און באמת איז זיין מח זייער פארנומען און ארבעט פעסט! וואויל איז פאר אזא מענטש, וואס זיינע ד' אמות פון 'עולם המחשבה' גייט כסדר מיט אים וואו ער גייט און שטייט.

מען קען דערקענען אויף א מענטש צי ער האט א צייט אויף 'שוב הדעת'

צומאל קען מען זיך באגעגענען מיט א אינגערמאן, וואס מען זעט אויף אים אן אויסטערלישן 'שוב הדעת'! יעדע זאך וואס ער טוט - איז אויסגערעכנט מיט א חשבון פון פאראויס: "זאל איך עס יא טון, אדער זאל איך עס נישט טון?". ווען מען רעדט מיט אים א ווארט צוויי, זעט מען באלד אז זיין מויל איז נישט הפקר! ער רעדט בלויז תוכנ'דיגע דיבורים! עס קומט נישט ארויס קיין ווארט לשון הרע פון זיין מויל! פארקערט, יעדעס ווארט וואס ער זאגט איז בלויז גוטסקייט און ווייכקייט! ער רעדט אזוי אויסגערעכנט און געמאסטן - נישט צופיל און נישט צו ווייניג! עס איז ממש א מחיה אים צו הערן רעדן, און עס איז א מחיה אים אנצוקוקן, און עס קען זיך אפילו אויפוועקן א שטיקל 'קנאה' וואס מען איז מקנא אזא אינגערמאן אויף זיין 'שוב הדעת', און מען פרעגט: "פון וואו קומט דאס צו אים? וויאזוי ווערט מען אזא אינגערמאן?!". דער תירוץ איז: ער האט געמאכט ארום זיך ד' אמות - וואס דארטן איז ער דער בעל הבית! ער איז נישט משועבד נישט צו דער גאנצער 'הו-הא' פון וועלט! ער האלט זיך א גאנצן טאג מיט זיין 'שוב הדעת' און 'חשבון הנפש' וואס ער האט געהאט צופרי ביי התבודדות! ער האט דורכאויס די צייט אויסגעפלאסטערט 'מסילות בלבב' צום רבונו של עולם, און דורכדעם איז ער אויסגעוואקסן עפעס אנדערש אינגאנצן! דאס האט אים געטראגן אויפן 'מסילה העולה בית אל', צו ווערן א 'בן עליה'!

די הקדמה צום התבוננות פון חובת הלכות - זיין א טראכטער

תמצית הדברים: איידער מען הייבט אָן צו לערנען אזא פרק אין חובת הלכות - וואו ער רעדט ארום איבער די 'דרכי התבוננות' וואס א מענטש זאל טראכטן איבער 'בטחון' - פעלט זיך אויס אז דער מענטש זאל קודם זיין א 'בעל מחשבה'! דער מענטש זאל זיך צוגעוואוינען צו טראכטן און דורכטראכטן ענינים! דער מענטש זאל ארומגיין א גאנצן טאג מיטן 'שוב הדעת' וואס ער האט געהאט ביי התבודדות! און דערפאר מוז מען האבן צוויי נקודות: א) 'קביעת עתים' אויף 'התבוננות' ב) מאכן ארום זיך אייגענע ד' אמות - וועלכע איז אפגעטיילט פון דער רושיגער וועלט - וועלכע נעמט אוועק דעם גאנצן 'שוב הדעת'. און דעמאלט איז דא א מקום וואו די אלע 'דרכי התבוננות' פונעם חובת הלכות זאל חל זיין.

לקבל הגליון מדי שבוע במייל, לטדור מוקד הפצה, ולתרומות:

gilyondoeihu@gmail.com | 347.662.3229

ארה"ב: 718.536.2347
ארה"ק: 072.3323310
ענגלאנד: 033.0175.9024
קאנאדע: 438.771.1003

מערכת
השיעור
תולדות יהודה סטיטש

כל הזכויות שמורות
למכון תולדות יהודה סטיטש
אין להעתיק שום חלק מגיליון
זה בלי רשות המערכת

